

СТАНОВИЩЕ

от

д-р Невена Маринова Гавазова,

доцент във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий“

на материалите, представени за участие в конкурс

за заемане на академичната длъжност **„професор“**

на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки

професионално направление 2.1. Филология (**Българска литература – Възрожденска литература**)

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 31 от 11.04.2025 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Българска литература и теория на литературата“ към факултет Филологически, като кандидат участва **доц. д-р Елена Славова Гетова** от ПУ „Паисий Хилендарски“, Филологически факултет, катедра „Българска литература и теория на литературата“.

Със Заповед № РД-22-1339/10.06.2025 г., по предложение на катедрения съвет на катедра „Българска литература и теория на литературата“ (протокол № 184/17.02.2025 г.) и на основание чл. 4. (3) от ЗРАСРБ, чл. 2. (8) , чл. 57. (2) във връзка с чл. 62. от ППЗРАСРБ и чл. 79. (2) ПРАСПУ, съм определена за **член на научното жури** за провеждането на конкурс за заемане на академичната длъжност **„професор“** в Катедрата по българска литература и теория на литературата при Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Конкурсът е обявен в ДВ, бр. 31/11.04.2025 г., по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1. Филология, (научна специалност: **Българска литература – Възрожденска литература**) и в сайта на Пловдивския университет (<https://procedures.uni-plovdiv.bg/procedures.php>).

Участие в обявения конкурс е заявил **един кандидат**: доц. д-р Елена Славова Гетова от катедра „Българска литература и теория на литературата“ при Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Материалите, комплектувани съобразно изискванията на чл. 77. (1) ПРАСПУ, са депозирани на научното жури своевременно. Спазени са всички срокове и няма процедурни нарушения. Представените за настоящия конкурс публикации не повтарят тези, с които кандидатът е участвал в процедурите за придобиване на ОНС „доктор“ и за заемане на академичната длъжност „доцент“. Кандидатурата отговаря на формалните законови условия за заемане на академичната длъжност „професор“ (чл. 76. (1) ПРАСПУ).

В конкурса кандидатът участва с хабилитационен труд на тема: *Петко-Славейковият журналистически XIX век*“. УИ „Паисий Хилендарски“, 2022, 305 с. ISBN 978-619-202-744-5. Отделните етапи в монографичното проучване и допълващите го „погледи“ към концептуално оформен кръг възрожденски прояви се очертават чрез подбраните 20 научни статии, публикувани в периода 2016 – 2024 г. (общо над 250 стр.) в специализирани академични издания. Така цялостният прочит на научната продукция на Елена Гетова дава представа за насоките на изследователските ѝ търсения, в чиито център е възрожденската журналистика. Но те отправят и към зараждането на литературната критика, и към началото на българското театрално изкуство, и към идентификационните модели на модерната личност, изграждането на новите естетически ценности и т. н. – все факти от културните прояви на възрожденеца, които очертават нови сфери в неговия живот и намират поле за изява в журналистическото му дело, в сблъсъка на позиции и роли в публичната сфера, в следосвободенските рефлексии на възприети идеи от минала епоха.

Тематичните ядра, около които са обединени **публикациите**, са фокусирани върху конкретни изследователски проблеми: понятията за времето и възгледите на възрожденските интелектуалци за „техния“ век (включително като средство за самоидентификация), декларирани по страниците на възрожденския печат, поетическите артикулации на времето с темпоралните му маркери; отношенията между художествените текстове и журналистиката при автоцитатността в публицистичните и поетическите изяви на Петко Славейков, при диахронния прочит на явленията от Късното възраждане като основа на следосвободенските прояви в междутекстовия диалог и дори в ритуалността на юбилея за утвърждаване на непреходни ценности и

значими личности от близкото минало. Разграничаването на превод от оригинално произведение и идентифицирането на преводаческите практики през Възраждането очертава нови типове творчески акт и осъзнатата изява на личното дело в интелектуалния свят на възрожденския българин, отношението му към оригиналното произведение на изкуството и на автора – към текста и към самия себе си. Хуморът във възрожденската преса естетизира нови пространства от националната душевност и европеизиращият се балканец. Потърсени са реални контексти на диалога между драматургичния текст и сценичната му реализация. Анализирани са интерпретации във възрожденската преса по актуални въпроси на времето – темите за обединена Европа, за приликите и разликите между *Изока* и *Запада*, за мястото на пишещия субект и неговия свят/отечество в картината на цялото и др. Следвайки целенасочено общата нишка, която обединява тези фрагменти – интелектуалното поле на възрожденския журнал, авторката не се ограничава само в обгледа на публицистичните текстове, но обхваща и художествената проза, поезията, т. е. разнородните прояви на пишещия интелектуалец и в отделния текст, и в концепцията за съдържанието на печатните издания. Обзорът ѝ се разширява и извън възрожденските реалии.

Използваният инструментариум не само от областта на литературната история, но и научни методи на литературната критика и компаративистиката позволява интерпретираните явления да се погледнат в диахрония от техния зародиш до развитието им в следосвободенската ни литература, в съпоставка с чужди автори, да се обобщят от позицията на по-нови критически рецепции. Повечето от статиите са включени в монографията редактирани с оглед цялостната концепция на хабилитационния труд и допълнени с емпирична информация, въз основа на която са направени нови приноси научни обобщения.

Всички публикации, депозиранни за настоящата процедура, показват дългогодишен задълбочен филологически труд в научното пространство на Възрожденската ни литература, към което малцина в наши дни пристъпват.

Основният хабилитационен труд – **монографията** *Петко-Славейковият журналистически XIX век*, е структуриран в три концептуални ядра, чиято вътрешна организация илюстрира потенциала и богатия творчески свят на възрожденския интелектуалец Петко Славейков чрез разнообразните му изяви в контекста на съзнателно приетата от него обществена мисия като „вестникар“. Тематичното обособяване на

журналистическата му дейност е подстъп към анализа на неговата „публична“ индивидуалност в сравнение с проявленията на други журналистически почерци.

В първа глава мисленето за *векът*, възприет като *плодът на предшествующаго и цветът на последующаго века* (Неофит Бозвели), задава профила на възрожденеца като общественик – политик – журналист: будната съвест на народа в епохата на новото приобщаване към „Европа“. Но не сляпо приемане на хуманистичната абстракция, а с присъщата на българина критичност са оценени фактите от геополитическата сцена на Европейското пространство. Именно тези оценки дават основание на изследователката да диференцира и определи проявленията на понятието *век* в публицистиката на П. Р. Славейков, разбрана *като единен и цялостен текст, като единен и последователен проект за постигане на националните стратегии в езика на пресата* (с. 19).

Втора глава е посветена на в. „Шутош“ – неговата концепция и функции са детайлно анализирани. Обобщена е теорията на превода в журналистиката на XIX век. Преводът е видян и като средишна зона между *нас и Европа*, като средство за формиране на тематичните области на контакт между европейската преса и формиращата се българска възрожденска традиция в журналистиката. Дефиниран е социокултурният статут на възрожденския издател, сътрудник и/или редактор; открити са читателските очаквания от хумористично-сатиричното издание. Редно е да се оцени и приносният характер на текстологичните открития на Елена Гетова – посочването на директните заемки или елементи на подражание на текстове от утвърдени европейски хумористични издания, послужили за образец при списването българските вестници в Османската империя.

В културно-историческия контекст на 70-те години на XIX век трета глава на монографията анализира в синхронен план въпроса за потенциала на пресата да санкционира политически и идеологически националните недостатъци – не само в антропологически аспект, но и с оглед личностните модели на времето. Делото на „вестникаря“ се изразява и в това – да ги назове като проблем и да ги естетизира със средствата на журналистическото изкуство, чиято пряка обществено-моделираща роля се счита за привилегия от възрожденския общественик. Многоликите представи за пътя и средствата на приобщаване към „европейското“ историческо време формират една обществена сцена (и нагласа) за диалози на различни нива и сблъсък между литературните и публицистичните езици на Възраждането. А българската земя става обозрима дори *географически и археологически* в националната програма на изследователя Славейков.

Удивително е умението на Елена Гетова при анализа на Петко-Славейковото историческо (и естетическо) време – *плод на предходната и цвят на идната епоха* – да изгради стройна концепция за същността, функциите и средствата на журналистическото слово като своеобразен метазик на възрожденската култура, да съизмери чрез изкуството темповете на историческото развитие на младата българска нация, да очертае тенденциите в бъдещото хуманитарно моделиране на модерния български човек и комплексната роля на пресата в този процес.

Предвид дългогодишните ми наблюдения върху цялостната научна продукция на Елена Гетова, като отчитам значимостта и приносния характер на представения за настоящия конкурс хабилитационен труд и уважавам всеотдайността ѝ в преподавателската и административната дейности в ПУ, убедено давам **положителна оценка** и препоръчвам Научното жури да **предложи** на Факултетния съвет на Филологическия факултет да **избере доц. д-р Елена Славова Гетова да заеме академичната длъжност „професор“** в ПУ „Паисий Хилендарски“ по професионално направление 2.1. Филология, научна специалност **Българска литература – Възрожденска литература**.

14.07.2025 г.

Изготвил становището:

гр. Велико Търново

(доц. д-р Невена Гавазова)